

Σχόλια στη συνεδρίαση της Κεντρικής Επιτροπής

Κώστας Σημίτης

Η εισήγηση του Προέδρου και του Ε.Γ. που παρουσιάστηκε στην αρχή της συνεδρίασης, στην ανάλυση της για τις αιτίες του εκλογικού αποτελέσματος στάθηκε σε μιά σειρά από φαινόμενα όπως τη στάση του Συνασπισμού, δεν αναφέρθηκε όμως στο κεντρικό λόγο της εξέλιξης. Ο κεντρικός λόγος είναι σαφής : Η πολιτική μας στην τελευταία φάση της δεύτερης τετραετίας, η αναποτελεσματικότητα της κυβέρνησης, η έλλειψη ικανότητας στη διαχείριση των δημοσίων πραγμάτων, το ύφος και το ήθος της εξουσίας, η χειροτέρευση των οικονομικών μεγεθών. Αν δεν είχαν παρουσιαστεί τα αρνητικά αυτά συμπτώματα δεν θα είχαμε χάσει την εκλογική δύναμη εκείνη που μας έκανε να εξαρτώμαστε από συγκυριακές εξελίξεις όπως οι κινήσεις των άλλων πολιτικών δυνάμεων και τα προεκλογικά μας συνθήματα. Ο Απρίλης είναι συνέχεια και συνέπεια της εξέλιξης που αποκρυσταλλώθηκε τον Ιούνη. Αν δεν το δεχτούμε θα πορευόμαστε με τις ίδιες πρακτικές και νοοτροπίες με αναπόφευκτη συνέπεια την ακόμη μεγαλύτερη μείωση της δύναμής μας.

Ο λόγος αυτός που ανέφερα είχε επισημανθεί στις συζητήσεις του Ε.Γ.

Η μείωση της δύναμης μας δεν είναι τυχαίο γεγονός. Αντανακλά βαθύτερες εξελίξεις της ελληνικής κοινωνίας. Θα πρέπει να επισημάνουμε ορισμένα χαρακτηριστικά φαινόμενα.

α) Η ελληνική πολιτική εξέλιξη ακολούθησε στο παρελθόν ένα γεωγραφικό κανόνα. Το λεκανοπέδιο ήταν προοδευτικό γιατί στο λεκανοπέδιο είναι συγκεντρωμένες οι πιο πολιτικοποιημένες κοινωνικές ομάδες, η επαρχία ήταν συντηρητική. Η ψήφος στην Αθήνα προδίναζε τις μελλοντικές τάσεις του εκλογικού σώματος, έδειχνε ποιιά ήταν τα ιδεολογικά ρεύματα, εξέφραζε τις προοπτικές. Τον Απρίλη το λεκανοπέδιο ψήφισε συντηρητικά ενώ η επαρχία ΠΑΣΟΚ. Η Ν.Δ. κυριαρχεί στα αστικά κέντρα ενώ το ΠΑΣΟΚ ακολουθεί σ'αυτά φθίνουσα πορεία. Αυτό σημαίνει, ότι έχουμε χάσει την επιρροή μας στα στρώματα εκείνα, που στην ελληνική κοινωνία είναι

καθοδηγητές της κοινής γνώμης.

β) Οι σφυγμομετρήσεις και η ανάλυση της ψήφου έχουν δείξει, ότι στις ηλικίες 18-25 ετών υπάρχει πλήρης κυριαρχία της Ν.Δ. Στις ηλικίες 25-34 ετών η προτίμηση γέρνει προς τη Ν.Δ. Από την ηλικία των 35 ετών και πάνω πλειοψηφούν οι οπαδοί των προοδευτικών κομμάτων. Αυτά σημαίνουν ότι το ΠΑΣΟΚ που είναι το Κίνημα του νέου, της αλλαγής, του ριζοσπαστισμού έχει χάσει εκείνες τις πληθυσμιακές ομάδες ^{που} ακριβώς συγκινούνται από το νέο και θέλουν να προωθήσουν μια κοινωνία άλλης μορφής. Το μήνυμα του δεν είναι ελκυστικό, η οργάνωση του θεωρείται αρτηριοσκληρωτική.

γ) Οι έρευνες σχετικά με τις αντιλήψεις, αξίες του πληθυσμού δείχνουν ότι κυριαρχούν νέες νοοτροπίες. Το 1985 κατά την άποψη των ψηφοφόρων κυρίαρχη ήταν η αντίθεση μεταξύ προόδου και συντήρησης. Οι διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα στις δύο έννοιες ήταν ήδη ασαφείς. Η αντίθεση αυτή δεν υπάρχει πιά το 1989, οι διαχωριστικές γραμμές έχουν εξαφανισθεί. Η αντίθεση είναι υπαρκτή, για μια μικρή μόνο μειοψηφία έντονα ιδεολογικά προσδιορισμένη. Η δεύτερη σε σημασία αντίθεση κατά τους εκλογείς ήταν το 1985 η αντίθεση μεταξύ συλλογικότητας και ατομικισμού. Υπήρχε τότε σαφής προτίμηση για τις αξίες στις οποίες αναφέρονται οι έννοιες της συλλογικότητας, του κοινού συμφέροντος, του κράτους. Σήμερα έχουν αντιστραφεί οι προτιμήσεις. Ο ατομισμός, η ιδιωτική πρωτοβουλία, η ελευθερία της αγοράς έχουν τη σαφή προτίμηση των ψηφοφόρων. Κατά τους ερωτώμενους κυριαρχεί στην πολιτική αντίθεση η τοπική αντίθεση μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης. Το συμπέρασμα : τα ιδεολογικά μας πρότυπα είναι χωρίς απήχηση, οι αξίες μας δεν συγκινούν, το όραμά μας δεν έλκει. Η Δεξιά αντίθετα έχει εξασφαλίσει ιδεολογική επικυριαρχία.

δ) Τα τελευταία δέκα χρόνια έχει διαμορφωθεί στη χώρα μας μια νέα κοινωνική πραγματικότητα. Ομάδες πληθυσμού που δεν είχαν τη δυνατότητα κοινωνικής στήριξης, μόρφωσης, συμμετοχής στις πολιτικές διαδικασίες, συναλλαγής με τον κρατικό μηχανισμό έχουν ενταχθεί στον αστικό ιστό, έχουν απαιτήσεις από την κυβερνητική

διαχείριση και εκτιμούν κριτικά τις δυνατότητες που έχουν τα κόμματα ως προς την εφαρμογή μιας συνεικτιικής πολιτικής. Οι ομάδες αυτές του πληθυσμού αποτελούν τον κύριο όγιο των μετακινουμένων ψηφοφόρων, που έφυγαν σταδιακά από το ΠΑΣΟΚ και ενίσχυσαν τη Ν.Δ. Οι ψηφοφόροι αυτοί δεν θα επιστρέφουν άν το ΠΑΣΟΚ δεν παρουσιάσει μιά πειστική κυβερνητική πρόταση, άν περιορισθεί σε αντιδεξιές συνθηματολογίες και μόνο. Μιά τέτοια συνθηματολογία τους αφήνει αδιάφορους. Γι' αυτούς που πολιτικά τοποθετούνται στη μέση του πολιτικού φάσματος σημασία έχουν οι συγκεκριμένες και ιδίως οι οικονομικές λύσεις που διαγράφουμε.

Η πτώση μας είναι αναστρέψιμη. Γι' αυτό όμως δεν αρκεί να διαβεβαιώμε ότι θα υπάρξει πρόταση, θα υπάρξει ανανέωση, θα υπάρξει πρόγραμμα θα γίνει ένα νέο ξεκίνημα. Πρέπει τα όσα υποσχόμαστε να γίνουν πράξη, να ξεπεράσουμε προηγούμενες πρακτικές φραστικής επαναστατικότητας από τη μιά μεριά και συντηρητικής και κατεστημένης πρακτικής από την άλλη. Κεντρικό σημείο μεταβολής πρέπει να είναι η λειτουργία των οργάνων του Κινήματος και ιδίως του Προέδρου. Η λειτουργία τους ούτε ικανοποιητική είναι ούτε σύμφωνη με το καταστατικό. Προπαντός δεν επιτρέπει τη συζήτηση και εφαρμογή νέων ιδεών. Τείνει στη διατήρηση πρακτικών και αντιλήψεων που οδήγησαν στα αρνητικά φαινόμενα που χαρακτήρισαν το Κίνημα.

Δύο διαδικασίες μπορούν να υποβοηθήσουν την ανανέωση :

Το Συνέδριο και η διαμόρφωση των θέσεών μας ως αντιπολίτευση. Το Συνέδριο δεν θα πρέπει να είναι ένα δοξαστικό συνέδριο του παλιού που θα συνεχίσει αναβαπτισμένο να υπάρχει. Πρέπει να είναι συνέδριο κάθαρσης με την αρχαία έννοια του όρου. Η διακήρυξή μας, το καταστατικό, οι πολιτικές μας θέσεις, η λειτουργία των οργάνων θα πρέπει να γίνουν αντικείμενο κριτικής εξέτασης χωρίς περιορισμούς για να μπορέσουμε να αποκτήσουμε νέα δυναμική.

Οι θέσεις μας ως αντιπολίτευση οφείλουν να διαγράφουν όχι μόνο την άρνησή μας στις προτάσεις της Ν.Δ. αλλά και τη δικιά μας λύση. Πολλοί πιστεύουν ότι το πρόγραμμα και οι λύσεις είναι ευθύνη της κυβέρνησης, στην αντιπολίτευση ανήκει μόνο ο έλεγχος. Παραβλέπουν

ότι μιά αντιπολίτευση που ασκείται μόνο στο έλεγχο, ακολουθεί τα χνάρια που της προκαθορίζουν. Είναι η άλλη πλευρά του ίδιου νομίσματος. Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να είναι όχι μόνο διαφορετικό, αλλά ικανό να συγκεκριμενοποιεί τις λύσεις που επιβάλλουν οι αξίες για τις οποίες μάχεται.